

Valencià, català

Hom sol pensar (i més quan es fan públics disbarats com els de la nostra Generalitat en matèria de terminologia) que això del “secessionisme lingüístic” valencià és una invenció molt perversa

i moderna, i que a més ha triomfat clarament. Però aquesta doble suposició és simplement incorrecta: ni és un invent contemporani, ni ha tingut l'èxit que tanta gent creu o suposa. No és un invent recent, si recordem que en la societat valenciana fa cent anys o fa cent cinquanta, en temps de la Renaixença (!), ningú no pensava que el català i el valencià eren la mateixa llengua. Ací, “ningú” voldria dir aproximadament el 99.9%. Fins i tot quan jo era menut, recorde perfectament que el català era percebut com una cosa estranya, distant i diferent, només parcialment comprensible. Fa dos segles, o un, ningú pensava en termes d'unitat de la llengua, tret d'una elit molt reduïda, a penes un grapat d'erudits o de poetes. La massa de la gent tenia una percepció segregada de l'idioma: el valencià era una llengua, el català una altra, potser pròxima, però una altra. Els anys seixanta, doncs, vam haver de partir de zero, pràcticament, tret d'uns antecedents molt minoritaris, ideològicament significatius, però socialment insignificants. Aquesta és la primera part de la qüestió. El signe d'admiració aplicat a la “Renaixença” valenciana significa que, per al conjunt del país, tingué pocs efectes visibles: els poetes pensaven, això sí, que la llengua era una, sovint sota el nom de “llemosí”, però la gent no en sabia res, de tot això, ni dels poetes ni de la unitat de l'idioma. El gruix de la gent, fins i tot la gent amb carrera o amb batxillerat, percebia el català –si és que hi pensaven– com a llengua dels catalans, no dels valencians. La història, des dels segles XVI o XVII com a mínim, no permetia una altra percepció. Tenint això ben present, és un prodigi que ara mateix –finals del segle XX, primeries del XXI– hi haja l'ensenyament (del i) en valencià que hi ha, i en un valencià no segregacionista. És un miracle la indústria del llibre en valencià, l'aparició d'una literatura moderna homologable amb qualsevol país, la integració en la literatura catalana. El

Joan Francesc Mira

més normal és que s'haguera produït una ‘recuperació’ a la gallega, secessionista i molt més castellanitzada. Vistes les condicions històriques, atesa la percepció popular d'una “llengua valenciana, no catalana”, l'any 1900 o el 1930 o el

1960 no era gens previsible l'èxit de la idea d'unitat, fora d'alguns petits cercles lírics o erudits.

Quan dic percepció popular, vull dir això mateix: per exemple, que explicar-li a la bona gent de Russafa o de Gandia que el valencià que parlen no és ben bé un idioma propi sinó una variant de la llengua catalana, pot ser percebut amb la mateixa estranyesa i rebuig que si a la bona gent de Barcelona o de Vic els explicaren que el català és només una variant de la llengua valenciana. En casos com aquest, l'èxit social de la filologia acadèmica és del tot imprevisible. Aquest èxit insòlit, en el cas valencià, va ser fulgurant en termes ideològics els anys seixanta i setanta del segle passat. Va ser indubtable, en el camp de la llengua escrita, de l'ensenyament i de gairebé tota activitat cultural. Que això haja tingut uns entrebancs i una reculada recent fomentada per un determinat partit polític [no només per *un*, sinó per la complicitat d'un altre, i per alguns altres errors i factors...] és del tot “lògic”, sobretot si ens atenem a la dinàmica històrica que ha tingut aquest país. Considerada la qual, era possible imaginar que aquesta resistència o reacció (regionalista, espanyolista) anara encara molt més lluny. Des d'una perspectiva històrica, el que s'ha aconseguit pel valencià, i per la unitat de la llengua, realment és increïble. Tant que, si jo fóra “blaver”, crec que em sentiria bastant desesperat. Qui pense que, en aquesta matèria del “valencià” i el “català”, veníem d'un passat de llengua unida i percebuda i vista com a una, i que només la maldat dels enemics ha desfet aquesta unió en temps molt recents, vol dir que ignora el curs històric, o que en té una visió perfectament il·lusòria. La llengua ha estat sempre una i la mateixa, certament. Però feia segles que la massa de la gent ja no havia oblidat, ja no ho sabia, o pensava decididament el contrari. Precisament si ignorem aquest fet és quan no podem entendre la meravella de la unitat recuperada.

“Explicar-li a la bona gent de Russafa o de Gandia que el valencià que parlen no és ben bé un idioma propi sinó una variant de la llengua catalana, pot ser percebut amb la mateixa estranyesa i rebuig que si a la bona gent de Barcelona o de Vic els explicaren que el català és només una variant de la llengua valenciana. En casos com aquest, l'èxit social de la filologia acadèmica és del tot imprevisible”